

Kūrybinės dirbtuvės

„Dalyvavimas sprendimų priėmime: kokių veiksmų galime imtis?“

Kūrybinių dirbtuvių tikslas – aptarti priemones, kurios padėtų užtikrinti, kad suinteresuotos šalys turėtų realias galimybes dalyvauti sprendimų priėmime, nepaisant ribotų resursų ir informacijos vakuomo. Dirbtuvių metu buvo ieškoma būdų, kurių gali imtis tiek viešasis sektorius, tiek suinteresuotos šalys, kad būtų kuriamos tinkamos sąlygos į sprendimų priėmimo procesą įsitraukti visiems, kuriems jie yra svarbūs.

Kontekstas

Šiuo metu rengiamas [2026-2027 m. Atviros Vyriausybės planas](#), kurio tikslas – kartu su visuomene, nevyriausybinėmis organizacijomis, asociacijomis ir kitomis suinteresuotomis grupėmis išsikelti dvejų metų atvirumo plėtros tikslus.

Atviros Vyriausybės darbo grupė [nutarė](#), kad viena iš prioritetinių teminių sričių šiam planui – visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose. Visuomenės įtraukimas jau yra įprasta praktika, tačiau procesai ne visada sklandūs – suinteresuotos šalys pastebi kliūtis, o valstybės tarnautojai susiduria su dalyvių pasyvumu. Dėl šios priežasties buvo organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, siekiant išsiaiškinti, kokiomis kryptimis galima toliau plėtoti verslo skaidrumo skatinimo veiksmus.

Kūrybinių dirbtuvių eiga

Dirbtuvėse dalyvavo 18 atstovų iš ministerijų, nevyriausybinių ir privataus sektorių bei verslo asociacijų. Kūrybines dirbtuves fasilitavo Ugnė Balčiūnaitė.

Dirbtuvių metu dalyviai pirmiausia aptarė **esamas kliūtis dalyvavimui sprendimų priėmimo procese**. Labiausiai akcentuoti teisėkūros proceso trūkumai: neegzistuojantis įtraukimas ankstyvosiose teisėkūros fazėse, tariantis dėl reguliavimo pokyčio koncepcijos, aiškių viešųjų konsultacijų procedūrų trūkumas, tikslingo įtraukimo į teisėkūrą trūkumas. Tarp įvardintų problemų taip pat buvo nepasitikėjimas įstaigomis dėl ankstesnių neigiamų patirčių, skaidrumo trūkumas vertinant visuomenės pateiktus pasiūlymus, netolygus organizacijų, įtakdarių ir lobistų atstovavimas svarstant sprendimus, grįžtamojo ryšio stoka, informacijos apie galimybes dalyvauti trūkumas, įtraukimo gebėjimų trūkumas ir kt.

Įvardijus kliūtis, buvo ieškoma konkrečių **poreikių, susijusių su sprendimų priėmimu**, dalyviai pagal apčiuopiamumą (nuo konkrečiausio iki mažiausiai konkreta) ir sprendimo apimtį (sektoriaus viduje ar plačiai) įgarsino įvairius poreikius:

- poreikis jaustis svarbiu savo valstybėje, jaustis suprastiems ir išgirstiems įstaigose;
- maksimalus teisėkūros skaidrumas, atvirumas pasiūlymams ir pakankamas laikas pastaboms teikti, grįžtamasis ryšys apie pateiktus pasiūlymus ir jų viešinimas;
- realios galimybės įsitraukti, reguliarus NVO ir kitų suinteresuotų šalių bendradarbiavimas su sprendimų priėmėjais;
- aiški ir lengvai suprantama teisės aktų kalba;
- pilietinio ir kritinio mąstymo ugdymas;
- aiškūs sėkmės matavimo principai;
- patogi prieiga prie visų valstybės valdomų duomenų, kurių skelbimo neapriboja įstatymas, siekiant priimti kokybiškus sprendimus.

Dalyvių grupės atsirinko aktualiausius poreikius ir pagal juos kūrė po 2-3 konkrečius veiksmus, kurie šiuos poreikius atlieptų (žr. lentelėje žemiau).

Kūrybinių dirbtuvių rezultatai: kokie sprendimai siūlomi?

Dirbtuvių metu vyko balsavimas dėl iškeltų idėjų įgyvendinimo galimybių. Dalyviai „taškokratijos“ būdu – balsuojant už du labiausiai aktualius veiksmus – išsirinko svarbiausius veiksmus:

- **Griežčiau apibrėžti viešųjų konsultacijų vykdymą;**
- **Teikti teisės akto santrumpas lengvai suprantama kalba;**
- **Visus raštus dėl teisės aktų projektų skelbti viešai;**
- **Atverti duomenis ir juos versti į suprantamą kalbą;**
- **Nebijoti grįžti į ankstesnes sprendimų rengimo fazes;**
- **Tobulinti ir konkretinti pilietinio ugdymo turinį mokykloje.**

Kūrybinių dirbtuvių idėjos

Veiksmas	Veiksmo aprašas	Nauda	Kas tai galėtų atlikti?	Kokių partnerysčių reikia?
Viešosios konsultacijos – taisyklė, o ne išimtis	LRV darbo reglamente yra numatytos viešosios konsultacijos, jos turi būti detaliau reglamentuotos (paleidimas -> vykdymas -> rezultatų paskelbimas -> rezultatų aptarimas). Turėtų būti skelbiami ir poveikio vertinimai. VISOS konsultacijos svetainėje „E.pilietis“ (EK pavyzdžiu).	Kad rengiant sprendimus būtų atsiklausama visuomenės.	LRVK.	Ministerijos, suinteresuotos šalys (asociacijos, NVO ir kt.).
Griežčiau apibrėžti viešųjų konsultacijų vykdymą ir numatyti procedūras, užtikrinančias, kad į piliečių nuomones ir pasiūlymus būtų atsižvelgta	Apibrėžti konsultacijų vykdymo terminus, įtraukiamą auditoriją.	Atliepia NVO poreikį būti įtrauktomis į teisės aktų kūrimo procesą.	Vyriausybė inicijuoja teisės aktus, juos leidžiančios institucijos atlieka.	Privalomas konsultacijų vykdymas reglamentuojamas Vyriausybės.

Veiksmas	Veiksmo aprašas	Nauda	Kas tai galėtų atlikti?	Kokių partnerysčių reikia?
Teisės akto rengimui nustatyti 20 d. pastaboms teikti.	Užtikrinti, kad derinimo terminai nebūtų sutrumpinami, nedaryti skubiai.	Daugiau konkrečių pasiūlymų.	Seimo nariai, organizacijos, Vyriausybė.	Pakeisti Vyriausybės darbo reglamentą.
Visi raštai dėl teisės aktų projektų – vieši	Visi raštai, teikiami TAP, yra įkeliami prie TAP lydinčiųjų. Keitimai LRV lygmeniu – LRV darbo reglamentas, LRS lygmeniu – Seimo statutas.	Teisėkūros skaidrumo ir pėdsako užtikrinimas.	LRVK įdėti į LRV darbo reglamentą.	Reiktų suderinti su TAIS (Seimo kanceliarija) ir prisijungtų Seimo komitetams.
Grįžtamasis ryšys dėl asmens kreipimosi į įstaigą	Kiekvienas tarnautojas, atsakingas už veiksmą turi informuoti. Tiek dokumentų priėmimo skyrius, tiek tiesioginis pavedimo vykdytojas.	Poreikis būti informuotam, žmonės labiau pasitikės valstybe.	Įstaigų vadovai, padalinių vadovai.	Suformuoti kaip metinį lūkestį tarnautojams ir darbuotojams.
Teisės akto santrumpa lengvai suprantama kalba	Teisės akto taikytojas turi pareigą su oficialiu teisės aktu paskelbti variantą žmonėms suprantama (ne biurokratine) kalba.	Atliepia poreikį suprasti valstybę. Kai visuomenė jaučiasi suprantantys, kas vyksta, kyla mažiau pykčio	Teisės akto taikytojas. Inicijuoti – LRV programoje (politinė darbotvarkė).	DI, seimo kanceliarija,

Veiksmas	Veiksmo aprašas	Nauda	Kas tai galėtų atlikti?	Kokių partnerysčių reikia?
		ir didėja pasitikėjimas institucijomis.		
Lengvai suprantama kalba	Norminiai aktai, atsakymai į užklausimus visuose lygiuose turi būti vienodai traktuojami.	Suformuoja pilietinę visuomenę per įtraukimą į teisėkūrą ir teisinį raštingumą.	LRVK.	LRVK inicijuoja viešąsias konsultacijas.
Atverti duomenys ir jų vertimas į suprantamą kalbą	Atvirų duomenų paaiškinimas, kad visuomenė suprastų sprendimų pasekmes. Jų poreikiai turi būti teisingai nustatyti (labiau prieinama duomenų vizualizacija ir lengvesnė paieška).	Didesnė visuomenės įtrauktis į procesus. Padeda suprasti ne tik kas vyksta, bet ir kodėl vyksta. Svarbus resursas sprendimų priėmimo ir vystyme.	Duomenų agentūra – atlikti. Inicijuoti – bet kuris subjektas, matantis poreikį.	Įtraukti suinteresuotas šalis, užtikrinant duomenų suprantamumą, poreikių surinkimą.
Nebijoti grįžti į ankstesnes sprendimų rengimo fazes	Sprendimas vertinamas vystant ir testuojant. Proceso metu renkami duomenys, kurie informuoja apie problemos aktualumą, sprendimo priimtinumą ir poveikį.	Padeda išlaikyti vartotojų įsitraukimą, vystyti paslaugą ar produktą, kuris būtų patogus ir prieinamas vartotojui.	Paslaugos užsakovas su vystytoju, susirinkęs grįžtamąjį ryšį iš vartotojų.	Tęstinio finansavimo, tarpsektorinio komunikavimo, projektinio valdymo (<i>agile</i>) metodų taikymas, ekspertinė pagalba,

Veiksmas	Veiksmo aprašas	Nauda	Kas tai galėtų atlikti?	Kokių partnerysčių reikia?
				bendradarbiavimas su universitetais.
Kuriant produktą (paslaugą) planuojami mokymai tikslinei grupei	Į kūrimo stadijas įtraukti tikslines grupes ir lygiagrečiai planuoti įtraukius mokymus likusiai tikslinei grupei.	Apmąstoma kaip užtikrinti, kad vartotojai būtų paruošti naudojimui (kokybiškas, užtikrinamas paslaugos tiekimas).	Produkto užsakovas, tiekėjai ir tikslinės grupės atstovai.	Svarbu į mokymų vykdymą įtraukti pačios tikslinės grupės atstovus, kurie jau išmoko naudotis produktu (paslauga).
Atsakingo asmens už komunikaciją su NVO skyrimas viešojo sektoriaus įstaigose	NVO turėtų konkrečiai žinoti, koks asmuo iš viešojo sektoriaus yra atsakingas už komunikaciją su NVO.	Komunikacija taps efektyvesnė, atliepia operatyvumo poreikį, kuomet reikia greitos reakcijos.	Viešasis sektorius.	Teisinis įsipareigojimas.
Nusistatyti sėkmės rodiklius savivaldybėms įtraukiant gyventojus į sprendimų priėmimą	Įgyvendinant gyventojų įtraukimą į demokratines iniciatyvas, matuoti sėkmę, rinkti duomenis ir žinoti tikslus. Nustatyti rodiklius ir stebėti efektyvumą veiklų. Pagal savo kontekstą (tikslus)	Padedą suprasti ar veikia, pasiteisina. Žinant problemines sritis, kliūtis, galima jas spręsti ir tobulinti.	VRM, pačios savivaldybės.	NVO, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė.

Veiksmas	Veiksmo aprašas	Nauda	Kas tai galėtų atlikti?	Kokių partnerysčių reikia?
	kiekviena savivalda kelia tikslus.			
Tobulinti ir konkretinti pilietinio ugdymo turinį mokykloje.	Apibrėžti pilietinio ugdymo programą tikslingiau. Įtraukti susipažinimą su esama Lietuvos valdymo sistema ir struktūra. Ne tik klausimas “kas?”, bet ir “kaip?”, “kodėl?”.	Skatintų pilietinį įsitraukimą ir pilietinę atsakomybę. Atliepia poreikį didesniai visuomenės įsitraukimui politikoje.	ŠMSM, mokytojų bendruomenė, NVO, bibliotekos.	Politinė valia ir iniciatyva iš ŠMSM, šia tema atlikti viešą konsultaciją su mokytojų bendruomene.
Privalomas politinis švietimas mokyklose ir aukštosiose mokyklose	Užtikrinti, kad jaunimas būtų šviečiamas.	Įsitraukęs jaunimas, aktyviau dalyvautų rinkimuose.	ŠMSM, Lietuvos studentų sąjunga.	NVO ir visos švietimo įstaigos.

Tolimesni žingsniai

Kūrybinės dirbtuvės yra Atviros Vyriausybės plano rengimo dalis. Taip pat vykdomos viešosios konsultacijos ir tikslinės diskusijos, kurių tikslas – nustatyti, kokių viešojo valdymo pokyčių reikia skatinant skaidrumą, atskaitomybę bei dalyvavimą, rengiant [2026-2027 m. Atviros Vyriausybės planą](#).

Gautos įžvalgos iš viešųjų konsultacijų ir tikslinių diskusijų bus apibendrintos ir pateiktos kartu su konsultacijos pasiūlymais [Atviros Vyriausybės darbo grupei](#), ji priims sprendimus dėl konkrečių veiksmų, kurie bus įgyvendinami ateinančius dvejus metus.

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS
KANCELIARIJA

